

INCLUSION OF CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS IN EXTRACURRICULAR AND OUT-OF-SCHOOL ACTIVITIES AS A PREREQUISITE FOR THE DEVELOPMENT OF THEIR SOCIAL SKILLS

Antoaneta D. Todoranova

ABSTRACT: Children with special educational needs encounter serious difficulties in acquiring academic knowledge. They can express their abilities, adopt and develop their social skills, unleash their potential through their inclusion and active participation in extracurricular forms of work.

KEYWORDS: children with special educational needs, social skills, extracurricular activities.

Изследването е финансирано по проект № РД-08-87/03.02.2017 г. от параграф на фонд „Научни изследвания” на ШУ „Епископ Константин Преславски.

Формирането и развитието на социалните умения е процес, който протича през целия живот и изисква целенасочено управление и грижа още от детството. Тези умения ни дават възможност да знаем какво да кажем, как да правим добри избори и как да се държим в различни ситуации. Базовите социални умения се формират в семейството, от моделите на поведение на значимите възрастни, по-късно от приятелския кръг в детската градина, а след това социалното развитие се стимулира и в училището чрез социалните дейности на детето с връстниците и учителите и развиването на съзнанието за принадлежност. В пълноценното си общуване детето усвоява правила и норми за поведение и партньорство, затова можем да кажем, че формирането на социално адекватно поведение изисква научаване и социален опит. Степента, в която децата и юношите имат добри социални умения може да повлияе на техните училищни резултати, поведение, социални и семейни връзки и е пряко свързана с участието им в извънкласни и извънучилищни дейности. Ангажирането по естествен начин на въображението, способностите и интересите на децата несъмнено съдейства за тяхното интелектуално, физическо и личностно развитие.

Подкрепата за личностно развитие е залегнала в новите образователни политики на приобщаващото образование и е в основата на философията на Закона за предучилищното и училищното образование. *"На децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование се предоставя подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им."* [1:чл.176]. Държавният образователен стандарт за приобщаващо образование регламентира организиращия принцип на подкрепата за личностно развитие като обща и допълнителна. „Независимо от постоянните промени в политическата, икономическата и социалната уредба стои много важната задача, с която трябва да се справяме: да се признае безусловната ценност на всяка личност (в това число и на тази с увреждания)” [2:134]. Допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности се предоставя въз основа на извършена оценка на индивидуалните им потребности от екип за подкрепа за личностно развитие в детската градина и в училището. Оценката на децата и учениците, за които има индикации, че са със специални образователни потребности включва оценяване на познавателното развитие, комуникативните умения, социалните умения, физическото развитие, адаптивното поведение, семейното функциониране. Една немалка част от тези деца имат лоши социални умения, те изпитват сериозни трудности в междуличностните отношения със свои връстници, учители и родители. Това предизвиква силно негативни реакции у другите, което води до високи нива на отхвърляне. Те са

неустойчиви при възникването на кризи или други стресиращи събития в техния живот, показват признаци на депресия, агресия и тревожност. Ако децата със специални образователни потребности от ранна детска възраст се научат по достъпен начин и чрез подходящи модели да изразяват емоциите и чувствата си, да ги разпознават, да знаят за какво служат, ако се научат на самоконтрол, тяхното общуване ще бъде по-ефективно и разбираемо. Децата, включително и тези със специални образователни потребности, се нуждаят не само от емоцията на учителите и родителите, но и от уменията да съпреживяват, да заявяват личността си, да се самоутвърждават. Ранното формиране на ефективни социални умения у тях би гарантирало гъвкавост и адекватност в междуличностните им отношения. Усвоените умения на адекватно социално поведение биха помогнали за формиране на позитивна самооценка, обогатяване на поведенческия им репертоар, пълноценно общуване и подобряване на техните взаимоотношения.

За да се избегне опасността децата със специални образователни потребности „да останат социално изолирани трябва да се търсят адекватни форми, средства, методи, разнообразие от начини за решаване на този проблем” [3:156]. В тази връзка особено полезно е организирането и планирането на извънкласни и извънучилищни дейности, подпомагащи тяхното социализиране, в които е необходимо съвместно да участват деца с и без увреждания. Разнообразието от извънкласни форми може да бъде голямо и включва чествания на различни празници; излети и екскурзии с учебна цел; кръжоци, клубове по интереси; спортни отбори; музикални формации. Важно за всяко учебно заведение е извънкласните дейности да се подбират според предпочитанията на децата и учениците, а и самите деца и ученици със специални образователни потребности да се включват в тях с желание, което гарантира тяхното активно участие и изграждането на стабилни и позитивни междуличностни взаимоотношения.

През учебната 2015/2016 г. в област Шумен са проведени редица извънкласни и извънучилищни дейности, в които са участвали интегрираните деца и ученици със специални образователни потребности в детските градини и училищата:

➤ **VI ОУ „Еньо Марковски”, гр. Шумен**

Практическо занятие по евакуация в училище на Гражданска защита, свързано с усвояване на знания по безопасни условия при бедствия и аварии (22.10. 2015 г.); Тържествено честване на Деня на народните будители (31.10. 2015 г.); Конкурс за най-добре украсена стая (18.12.2015 г.); Посещение на 3D филм (21.12.2015 г.); 143 години от гибелта на Апостола на свободата (19.02.2016 г.); Тържествено отбелязване националния празник на Р.България 3 март (02.03.2016 г.); Конкурс „Най-добър четец” в седмицата на детската книга и изкуства за деца под мотото „Година на грамотността” (11-15 април 2016 г.); Общочулищна изложба, посветена на Великден (13.04.2016 г.); Почитване на класните стаи и училищния двор (15.04.2015 г.); Спортен празник (19.05. 2016 г.); Тържествено честване на 24 май (24.05.2016 г.); Закриване на учебната година в начален етап (30.05.2016 г.); Рисушка за 1 юни – международен ден за защита на детето (01.06. 2016 г.); 140 години от смъртта на Ботев (02.06. 2016 г.); Тържествено закриване на учебната година (15.06.2016 г.).

➤ **ОУ „Д-р Петър Берон”, гр. Шумен**

Екскурзия до град Варна (29.10.2015 г.); Коледни концерти на 19 ЦДГ в Младежки дом и с учениците от прогимназиален етап в хотел Шумен (м.12.2016 г.); „Цар Светофар и Вълшебната Зебра” – представление по Безопасност на движението по пътищата (26.01.2016 г.); Патронен празник на училището – тържество-концерт в читалище „Тодор Петков” (м. 04.2016 г.); Екскурзия до комплекс Златни Пясъци” (8–10.06.2016 г.).

➤ **СОУ „Сава Доброплодни”, гр. Шумен**

Беседа на тема: „Безопасен път до училището” (05.10.2015 г.); Изработване на коледни картички и новогодишна украса (м.12.2015 г.); „Урок по толерантност (11.01.2016 г.); „Приказка за цветовете и приятелството“ (м .03.2016 г.); Изработване на великденски картички и украса (м .04.2016 г.).

➤ **ПГОХХТ „Проф. д-р Асен Златаров“, гр. Шумен – Международен ден на толерантността – 16.11.2015 г.**

➤ **IX ОУ „Панайот Волов”, гр. Шумен**

Тържествено честване на Деня на народните будители (31.10.2015 г.); Международен ден на толерантността (16.11.2015 г.); Беседа презентация „Урок по толерантност” (29.11.2015 г.);

Коледно шоу (21.12.2015 г.); Отбелязване годишнина от гибелта на Апостола на свободата – беседа презентация (19.02.2016 г.); Тържествено отбелязване на 3 март, беседа презентация (02.03.2016 г.); Патронен празник (20.04.2016 г.); „Калпазански рай” – постановка на ДКТ, Търговище (м.05.2016 г.); Спортен празник (19.05.2016 г.); Тържествено честване на 24 май (24.05.2016 г.); Ден на детето – рисунка на асфалт (01.06.2016 г.); Екскурзия до Дряново–Сопот–Казанлък–Пловдив–Калопер–Карлово–Перущица–Старосел–Жеравна–Котел (11-13.06.2016 г.); Тържествено закриване на учебната година (15.06.2016 г.).

➤ **ОУ „Димитър Благоев”, гр. Шумен**

Спортен празник „Стартираме заедно – деца, родители, учители” в спортна зала „Младост” (30.10.15 г.); Коледно шоу в ресторант „Шумен” и дискотека „Мултифейс” (12-21.12.15 г.); Викторина „Знам и мога” по БЕЛ в НЧ „Д. Войников” (26.02.2016 г.); Среца с писателя Борислав Ганчев в НЧ „Д. Войников” – детски отдел (22.04.2016 г.); Екскурзии до гр. Русе (15.10.2015 г.), гр. Велико Търново-Арбанаси (08.10.2015 г.), гр.Разград- Свещари (23.10.2015 г.), гр. Плиска (31.05.2016 г.); Тържествено откриване на учебната година (15.09.2015 г.); Тържества по класове: Ден на народните будители; Ден на дарителя; Новогодишни тържества – размяна на подаръци; рождени и имени дни; Баба Марта; 8 март; Първа пролет; Великден; Ден на славянската писменост; Тържествено закриване на учебната година.; Патронен празник на ОУ „Д. Благоев” (28.04.2016 г.); Ден на Шумен (11.05.2016 г.); Спортен празник (19.05.2016 г.); „Здравей ваканция” в „Делфина” (31.05.2016 г.); Тренировъчни занятия за гражданска защита „Евакуация при пожар” (6.10.2015 г.; 13.04.2016 г.); Практическо занятие „Книжарница” (03- 04.12.2015 г.); Изработване на коледно-новогодишни украси и картички (м.12.2015 г.) и картички за 8 март и Първа пролет (март 2016 г.); Занятие „Сръчни ръце“ (29, 30.03.2016 г.); „Безопасен път до училището” (16, 17, 18.09.2015 г.); „Вече сме читатели на библиотеката” (09.11.2015 г.); Дискусия разговор „Да направим училището желана територия за учениците със СОП” (19.10.2015 г.); Дискусия разговор на тема „Агресия или безразличие към различните хора” (23.10.2015 г.).

➤ **НУ „Илия Р. Блъсков”, гр. Шумен** – Тържество за деня на Шумен; Национален спортен празник (19.05. 2016 г.); Екскурзия до гр. Велико Търново (26.05. 2016 г.).

➤ **СОУ „Йоан Екзарх Български”, гр. Шумен**

Тържествено откриване на учебната година; Коледно представление „Коледа“ и коледно парти за учениците от начална степен (22.12.2015 г.); Посещение на Военния музей в град Шумен (17.03.2016г.); Патронен празник (01.04.2016 г.); Организирано почистване на двора на училището (15.04.2016 г.); Ден на Земята (22.04.2016 г.); Спортен празник (19.05.2016 г.); Тържество за края на учебната година за първи клас (24.05.2016 г.), за начална степен (31.05.2016 г.) и за горна степен (15.06.2016 г.); Беседи на теми: „Как да действваме по време на природни бедствия и аварии”, „Народните будители”, „Цветница и Великден“.

➤ **СОУ „Панайот Волов”, гр. Каспичан**

Тържествено откриване на учебната година; Парти по случай „Хелуин (30.10.2015 г.); Конкурс „Най-красива коледна украса в класната стая“ (21.12.2015 г.); Коледно парти за учениците от начална степен (23.12.2015 г.); Световен ден против агресията в училище – Ден на розовата лента (24.02.2016 г.); Тържествен концерт в читалището на гр. Каспичан по случай 3 март (02.03.2016 г.); Организирано почистване на двора на училището (20.04.2016 г.); Участие в организираните мероприятия по случай патронния празник (11.05.2016 г.); Ден на Земята (22.04.2016 г.); Спортен празник (19.05.2016 г.); Екскурзии до Плиска, Мадара Велико Търново и Габрово; Тържество за края на учебната година за начална степен (31.05.2016 г.) и горна степен (15.06.2016 г.); Беседи на теми: „Как да действваме по време на природни бедствия и аварии”, „Народните будители”, „Цветница и Великден“.

➤ **ЦДГ № 34 „Пролетна дъга”, ЦДГ № 27 „Златна рибка”, ЦДГ № 30 „Космонавт“ и ОДЗ „Щурче“, гр. Шумен** – Конкурси „Принц и принцеса” на град Шумен (04.2016 г.) и „Принц и принцеса на България” в кк „Албена” (02.06.2016 г.).

➤ **ЦДГ № 19 „Конче Вихрогонче“, гр. Шумен; ЦДГ № 32 „Дружба”, гр. Шумен; ЦДГ № 25 „Братя Грим“, гр. Шумен; ОДЗ „Чучулига“, гр. Шумен, общ. Шумен** – Коледа (21.12.2015 г.); Нова година (28.12.2015 г.); Пролетни празници (м. 04.2016 г.).

➤ **ОУ „Никола Йонков Вапцаров”, с. Дибич, общ. Шумен**

Тържествено откриване на новата учебната година; Ден на учителя (05.10.2015 г.);Есенен

спортен празник (30.10.2015 г.); Ден на народните будители (02.11.2015 г.); Беседа на тема: „Здравето около нас – алкохол, интернет“ (13.11.2015 г.); Патронен празник на училището (08.12.2015 г.); Коледни и новогодишни празници; Тържество за Апостола на свободата; Пролетни празници – Баба Марта, 8 март, Първа пролет, литературен конкурс и конкурс за рисунка на тема „Моята родина“; Пролетен спортен празник (31.03.2016 г.); Празник на буквите (31.03.2016 г.); Конкурс за рисунка „Моята България“ (м.04.2016 г.); Беседа на тема: „Толерантност към различното“ (м.04.2016 г.); Пролетен концерт в читалището на с. Дибич под мотото „Силни и красиви заедно“ (27.04.2016 г.); Великденско боядисване на яйца на открито (28.04.2016 г.); Тържество по случай деня на детето (01.06.2016 г.).

➤ **ОУ „Христо Ботев“, село Ивански, общ. Шумен** – Конкурс „Неоткрити красиви надежди“ (29.10.2015 г.); Великденски базар (23-24.04.2016 г.).

➤ **ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Царев брод, общ. Шумен; ЦДГ 31 - кв. Мътница, общ. Шумен**

Екскурзии до гр. Котел, Жеравна, гр. Преслав и гр. Плиска (м.10.2015 г. и м.05.2016 г.); Куклен театър (м.12.2015 г.); Общочулищно Коледно тържество (м.12.2015 г.); Ден на гр. Шумен (11.05.2016 г.); Детско полицейско управление (16.05.2016 г.); Спортен празник (9.05.2016 г.).

➤ **ОУ „Васил Левски“, с. Градище, общ. Шумен**

Международен ден на Толерантността (27.11.2015 г.); Ромска Нова година /Василица/ и Детски ромски фестивал „Отворено сърце“ в гр. Велико Търново (14.01.2016 г.; 03.06.2016 г.); Екскурзия до гр. Варна (05.2016 г.).

➤ **ОУ „Панайот Волов“, с. Мадара, общ. Шумен**

Тържествено откриване на учебната година; Спортни мероприятия, посветени на Европейската седмица на движението (21-27.09.2015 г.); Коледен концерт (15.12.2015 г.); Банго Васил (14.01.2016 г.); Тържество-викторина по случай гибелта на Апостола (19.02.2016 г.); Световен ден против агресията в училище (Ден на розовата блузка) (24.02.2016 г.); Посрещане на Баба Марта; Тържествен концерт в читалището на с. Мадара по случай 3 март; Екскурзия до Плиска-В. Преслав-Шумен (20.04.2016 г.); Ден на Земята (22.04.2016 г.); „Шарено яйце“ – тържество за Великден; „Ден на предизвикателството“ (17.05.2016 г.); Тържество за края на учебната година за начална и горна степен; Беседи, проведени с учениците от групата за ресурсно подпомагане: „Бъдеще без насилие“, „Наркотиците – колко опасни са всъщност?“, „Сектите и опасностите, които крият“, „Дискриминацията и нейните проявления в междуличностните отношения на учениците.“, „За или против тютюнопушенето. Изберете сами.“, „Младежките групировки. Идеология и формални белези“, „Синдромът на жестокостта и неговите жертви – насилието в семейството“, „Ден на Земята“, „Ден на Европа“, „Световен ден на опазване на околната среда“.

➤ **ЦДГ „Златна рибка“, гр. Шумен, ОУ „Д-р Петър Берон“, гр. Шумен, общ. Шумен; ОУ „Св. П. Хилендарски“, гр. Плиска, общ. Каспичан**

Тържествено откриване на учебната година; Есенен спортен празник (30.10.2015 г.); Ден на народните будители; Коледен концерт в читалището в гр. Плиска и Коледно-новогодишен концерт пред обществеността на с. Върбяне; Беседа с ученици от начален етап на тема: „Толерантност към различното“ (12.01.2016 г.); и с ученици от прогимназиален етап на тема: „Толерантност към различното“ (15.01.2016 г.); Разговор с ученици от начален етап на тема: „Каква музика слушам и какви филми гледам“ (12.02.2016 г.); Годишнина в памет на Апостола на свободата; Национален празник на Р. България; Весели игри по случай великденските празници (28.04.2016 г.); Ден на Плиска и на Свети княз Борис покръстител (02.05.2016 г.); Ден на самоуправлението (09.05.2016 г.); Спортен празник (19.05.2016 г.); Ден на славянската писменост и култура; Екскурзия до стария град и паметник „Създатели на българската държава“, гр. Шумен (26.06.2016 г.); Тържество за края на учебната година (01.06.2016 г.).

➤ **ОУ „Петко Рачев Славейков“, с. Изгрев, ОУ „Хр. Смирненски“, с. Ясенково, общ. Венец** – Международен ден на книгата (23.04.2016 г.).

СОУ „Никола Йонков Вапцаров“, с. Венец, общ. Венец

Ден на народните будители; Световен ден за борба със СПИН Коледа; Отбелязване годишнина от обесването на Васил Левски; Тържествено честване на 24 май; Международен ден на детето /рисунка на асфалт/; Беседи: „Да бъдем толерантни към различните“; „Сигнали

награжданска защита. Правила за действия при „гражданска защита“, „Вредата от алкохола и тютюна“; „Анатомо-физиологчни особености при момчета и момичета“; „Здравословно хранене. Лична хигиена и дневен режим на ученика“.

➤ **СОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, гр. Смядово, общ. Смядово** – Откриване на учебната година; Тържество за „Хелюин“; Коледно тържество и Коледен базар; Мартенска изложба; Спортен полуден (19.05.2016 г.).

➤ **ОДЗ „Маргаритка“, гр. Смядово, общ. Смядово** – Тържество за „Хелюин“; Коледа; Нова година; Тържество за Баба Марта; Пролетни празници; Великден.

➤ **ЦДГ № 1 „Китка“, гр. Нови пазар; ЦДГ № 2 „Калина Малина“, гр. Нови пазар; ЦДГ № 3 „Зорница“, гр. Нови пазар, общ. Нови пазар** – Коледа и Нова година; Пролетни празници (м.04.2016 г.).

➤ **ОУ „Св. Климент Охридски“; ЦДГ „Синчец“, с. Стоян Михайловски, общ. Нови пазар**

Спортни състезания за с празника на гр. Нови пазар (14.10.15 г.); Участие в спортно състезание на ДЗИ „Спортни звездички 2015“ в зала „Младост“, гр. Шумен (15.10.2015 г.); Патронен празник на ОУ „Св. Климент Охридски“ (м.11.2015 г.); Посещение на градската галерия и читалищната библиотека (08.12.2015 г.); Отбелязване годишнината от гибелта на апостола на свободата; Тържествено отбелязване националния празник на Р. България – 3 март; Пролетни празници по случай Баба Марта, 8 март, Първа пролет; Участие в „Езиците на сцена“ в НЧ „Христо Ботев“, гр. Нови пазар (28.04.2016 г.); Тържествено закриване на учебната година (31.05.2016 г. и 15.06.2017 г.).

➤ **СОУ „Черноризец Храбър“; ЦДГ „Снежанка“, гр. Велики Преслав, общ. Велики Преслав**

Откриване на учебната година; Коледно тържество (18.12.2015 г.); Тържество за Баба Марта; Тържествено отбелязване националния празник на Р. България; Великден (28.04.2016 г.); Спортен полуден (19.05.2016 г.); Беседа с учениците на тема: „Толерантност към различното“ (м.03.2016 г.).

➤ **ОУ „Христо Ботев“, с. Златар; ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Драгоево, общ. В. Преслав**

Ден на българските будители; Презентация пред учениците на тема: „Различни или не – ние сме деца“ (25.11.15 г.); Коледно тържество; Тържество в памет на Апостола за свободата; Тържество за Баба Марта; Великден; Патронен празник (02.06.2016 г.); Завършване на учебната година.

➤ **СОУ „Д-р Петър Берон“, с. Хитрино, общ. Хитрино**

Екскурзии до гр. Русе, гр. Силистра и гр. Варна (окт.2015 г.; юни 2016 г.); Коледно тържество; Конкурс за най-атраaktivна и хубава мартеница. Спортни игри (19.05.2016 г.).

➤ **ОУ „Панайот Волон“, с. Тодор Икономово, общ. Каолиново; СОУ „Цанко Б. Церковски“, с. Никола Козлево и ЦДГ „Пролет“, с. Ружица, общ. Никола Козлево** – Ден на българските будители и патронен празник (30.10.2015 г.); Спортен празник (19.05.2016 г.).

➤ **ОУ „Христо Смирненски“, с. Пристое, общ. Каолиново**

Тържествено откриване на учебната година; Ден на независимостта; Патронен празник (29.09.2015 г.); Тържествено честване на Деня на народните будители; Коледно тържество; Беседа на тема: „Аз и другите“ (м.01.2016 г.); Отбелязване годишнината от гибелта на Васил Левски; Тържествено отбелязване на Националния празник на Р. България; Тържествено честване на 24 май; Международен ден за защита на детето; Ден на Ботев; Тържествено закриване на учебната година (15.06. 2016 г.).

➤ **ОУ „Пенчо П. Славейков“, с. Марково, общ. Каспичан**

Международен ден на толерантността (16.11.2015 г.); Коледен базар; Новогодишното тържество; Банго Васил (14.01.2016 г.); Тържество за Баба Марта; Тържествено отбелязване националния празник на Р. България; Великден (28.04.2016 г.); Спортен полуден (19.05.2016 г.); Тържествено закриване на учебната година (15.06. 2016 г.).

През учебната 2015/2016 г. Ресурсен център, гр. Шумен организира поредица от дейности и мероприятия с участието на деца и ученици със специални образователни потребности:

По повод 9-годишнината от създаването на ресурсните центрове в България, в края на

месец октомври, в рамките на два дни, беше организиран празник за децата със специални образователни потребности. Мероприятията преминаха под мотото: „Моя страна, моя България”. Седемдесет деца със специални образователни потребности, заедно със своите родители и ресурсни учители, посетиха Историческия музей в гр. Шумен. Учениците разгледаха постоянната експозиция, разположена в осем зали, в част от които беше представена историята на региона от най-дълбока древност до наши дни. Интерес предизвика съкровищницата, в която са показани редки образци на монети от благороден метал. Посещението завърши в зала с лабиринт, където децата сами откриваха археологически находки. Удовлетворени от видяното и наученото, всички запазиха в себе си частица от нашето историческо минало.

Вторият ден на празника премина под надслов: „Приятели с животните”. Общо 33 деца и ученици, обучаващи се интегрирано в различни учебни заведения в област Шумен, посетиха организирано ДП „Кабиюк”, с. Коньовец. Разделени на групи, те яздиха коне и се возиха на каруца. Срещата с тези благородни животни предизвика приятни емоции, трепети и вълнения. Малко по-късно разгледаха „Музея на коня” и се запознаха с историята на държавното предприятие. Някои от децата запазиха спомена от изживяното, изработвайки картини от природни материали.

Традиционното Коледно тържество, организирано от ресурсния център се проведе на 17 декември 2015 г. в читалище „Добри Войников”. Присъстваха петдесет деца и ученици със специални образователни потребности от различни училища и детски градини в община Шумен. Участниците бяха поздравени от детска вокална група „Барабани” при НЧ „Асен Златаров”. Специален танц за тях подготвиха учениците от ОУ „Димитър Благоев”, гр. Шумен – СИП Хореография. Проведе се конкурс за най-красива сурвакница. На тържеството пристигнаха Дядо Коледа и Снежанка с много подаръци, които повдигнаха празничното настроение и децата потънаха във вълшебството на коледните празници.

В края на месец февруари 2016 г. в ресурсния център отвори врати мартенската работилница. Децата със специални образователни потребности изработиха дълга и красива мартеница, усуквайки бели, червени конци и мъниста. Ученици от ОУ „Д-р Петър Берон”, ОУ „Еньо Марковски”, НУ „И. Р. Блъсков”, ОУ „Димитър Благоев” и СОУ „Панайот Волов” в гр. Шумен завързаха мартеницата около стеблото на дърво в градската градина, поздравиха посетителите на парка, подарявайки им изработени от тях мартеници и показаха, че активно могат да участват в живота на своя град.

На 22.04.2016 г. с цел обогатяване и разширяване знанията на учениците със специални образователни потребности за пролетните празници в ресурсния център беше организирано тържество на тази тема. Присъстваха 25 деца от 12 училища от гр. Шумен, гр. Смядово и с. Дибич, техните родители и ресурсни учители. Представена бе интересна презентация, която запозна участниците с традициите и обичаите на пролетните празници, с характерните български народни носии и обреди. Децата изработиха интересни пролетни сувенири и украси, от които бяха аранжирани две картини, олицетворяващи пробуждането на доброто и новото начало. Така времето отмина незабелязано, емоциите бяха вълнуващи, а наученото от децата остана завинаги.

Деца със специални образователни потребности и техни връстници от общообразователни училища в града участваха съвместно в организираната от Обединения детски комплекс работилница „Великденско яйце”. На Велики четвъртък с пролетно настроение и слънчеви усмивки 30 деца боядисваха яйца – един от символите на този празник. Ръководители от детския комплекс помагаша на малките художници в усвояването на различни техники за боядисване на яйца и направата на кошнички. Всички ученици си тръгнаха с шарено яйце, кошничка и парче вкусен козунак. Събитието бе отразено във вестник „Шуменска заря”.

На 18 май 2016 г. в спортна зала „Плиска” се проведе спортен празник с 44 деца и ученици на възраст от подготвителна група до осми клас, които се обучават интегрирано в различни училища на област Шумен. Целта на мероприятиято, организирано от ресурсния център, бе мотивиране на децата за участие в извънкласни спортни дейности чрез физически упражнения и спорт. Водещите принципи при подбора на игрите и сформирването на отборите бяха, че всеки може да се справи, но в различна степен и да се създаде толерантна среда, която детето да почувства като своя, да открие мястото си и забавлявайки се да се почувства значимо.

В игрите участниците освен, че развиха определени физически качества, подобриха устойчивостта на своето внимание, придобиха умения за работа в екип и взаимопомощ, научиха се да следват инструкция и как да намаляват стреса и напрежението чрез спорт и забавление. Децата и учениците, участващи в спортния празник намериха поле за себеизява, пълноценна комуникация с връстници, активно взаимодействие с ръководителя на отбора, сърдечно и добронамерено общуване, поощрение и подкрепа от публиката в залата.

Мероприятията и извънкласните дейности, проведени със съвместното участие на деца и ученици със и без специални образователни потребности показват, че емоционално преживените нравствени моменти, преминали не само през разума, но и през сърцето формират по-трайни качества и социални умения. От една страна децата с увреждания се учат да бъдат общителни, да вярват в силите и възможностите си, да се чувстват значими и уважавани, да бъдат като всички останали. От друга страна, тези форми на работа помагат на децата без увреждания по-добре да приемат и да се отнасят към своите съученици със специални образователни потребности, да се научат да бъдат по-толерантни и по-съпричастни към проблемите на другите. Общото между тях е, че всички те имат нужда от обич, от внимание, от разбиране, от съпричастност, от непредубедено отношение, чувствителни са по своему и изразяват тази чувствителност по различен начин, имат нужда да бъдат подкрепяни, искат да бъде забелязано личното им постижение, дори и минимално, искат да бъдат окуражавани. Извънкласната дейност дава възможност за всичко това и е важен фактор за запознаване на обществеността с възможностите, способностите, талантите на децата със специални образователни потребности, което убеждава хората, че те са деца като всички останали, могат редица неща, отговорни са, имат своя потенциал и той трябва да бъде развиван.

References

1. Law on pre-school and school education. – SG, 79/13.10.2015.
2. Nikolova, S., (2015) Problems of mental retardation. Shumen: UI „Bishop K. Preslavski”.
3. Shosheva, V., and others (2013) Integration of pupils with special educational needs in the context of general education school. Sofia: Micro Offer Ltd.

*докторант Антоанета Д. Тодорова
Катедра „Специална педагогика”
Педагогически факултет
Шуменски университет „Епископ Константин Преславски”
a.todoranova@shu.bg*